

Pest 1860. vasárnap, Augusztus 5-én.
Megjelen minden vasárnap másfél nagy íven.

2. köt. 19. sz.

Előfizetési díj fél évre 5 ft. 25 kr., egész évre 10 ft. 50 kr.
Előfizethető a Werfer Károly kiadónál feldunasor 10. szám alatt, és minden cs. kir. postahivatálnál.

Istvánffy Miklós.

(Kir. főajtónálló. Született 1535 — † 1615.)

Az Istvánffy család már Salamon korában, hazánk nemesi sorában diszlott, s szép javakat birt, de később elszegényedvén, tagjai Pécs vidékén Kisasszonyfalván telepedtek le. Ott született (atyja Pál, anyja Gyulay Hedvig volt) 1555-ben a jeles férfi, kinek arcképét jelen számunkban adjuk. Gyermekeivolt e kies vidéken töltte, de később a törökök elől megfutamodván szülői, — anyja rokonai ajánlatára, Várday Pál híres esztergomi főpap udvarához került. — Várday 1549-ben élni megszűnván, Oláh Miklós, ki akkor egri püspök volt, vette pártolása alá, s csakhamar a bolognai iskolába küldte saját öccsével.

Bolognában ismerkedett meg a nagyszombati születésű híres Zsámbokival, (vagy mint magát az akkori idők divata szerint nevezte, Sambuciussal), kinek vezérlete alatt korára nézve rendkívüli tudományosságot szereztve, később a paviai iskolában tűnt ki, történetani ismeretei által. Ezek, s a jogtan képzések kedvencz tanulmányait, de ezenkívül tökéletesen magáévá tette a görög francia, olasz, spanyol, sőt török nyelvet is, melyet h zánk akkori szerencsétlen viszonyainál fogva nemcsak hasznosnak, de elkerülhetetlenül szükségesnek is tartott a pályán, melyre készült.

Jóltevője Oláh tanácsára polgári szolgálatra szánta magát, de azért, midőn Solimán hadai újra fenyegették honunkat, kötelességnek tartá védői közé lépni. — Zrinyi; — a

szigeti hős — zászlói alatt harcolt több évekig, de midőn Oláh esztergomi érsekké leve, sürgetésére, mint titkok ment udvarába.

Ezen állásában, annyira kitünt, s oly nagy méltóságban kivívta fejedelme kegyét, — az esztergomi főpap volt egyszersmind az ország főkorlátnokja is — hogy a betegeskedése miatt tovább szolgálni képtelen Liszthy János helyébe, magán-tikrárává nevezte ki; mint ilyen, királyi tanácsnoki czimmal ékesítettvén fel, huzamosabb ideig vezérlé a magyar kancellária ügyeit, s buzgalma, tudományossága és jellemzősége által oly annyira megkedveltette magát Rudolf által, hogy az 1581. országgyűlésen alnádorrá nevezte ki. — Ezen hivatalánál fogva (nem lévén nádor), a törvénykezési ügyekben a hon legfőbb tisztviselőjét helyettesítvén; — mely jogi ismeretei, ritka jellemzősége, becsületessége által csakhamar a legnagyobb mértékben kinyerte a fejedelem, s a nemzet tisztelő méltánylását s becsülését.

A király, jeles tehetsége iránti bizalma új tanujelét adta az által, hogy Lengyelországba küldte azon követséggel, melynek feladata volt, öccsét, ki vágytársa a svéd Zsigmond hatalmába került, megszabadítani, s egyszersmind tartós békét kötni. Ezen követség alkudozásai alatt,

Istvánffy Miklós.

mint a magyar nemzet képviselője tekintetvén, mind társai, mind a lengyelek irányában tekintélyes szerepet játszott, s látván, hogy kedvező benyomást tén Zsigmondra, s közvetére hazafiúi buzgalma következtében szóba hozta az elzárlogott szepesi városok kérdését is, mely ügyben nagy tevékenységet fejtett ki, még a béke megkötése után is, de a lengyel király túlfeszítven követeléseit, czélt nem érhetet.

Báthory Zsigmond Erdélyt át akarván adni a királynak, e föltöte fontos és bonyodalmas ügyre nézve is igénybe vétetett tevékenysége, mert Zuhai váci püspökkel, s Pr'cz híres jog tudóssal, a testvérházába küldetett.

Zsigmond eltávozván Erdélyből, a három királyi küldött — de főleg Istvánffy — szerencsésen leküzdvén vagy megnyerés által elnémítván az egyelőre hatalmas ellenzékét, a király iránti hódolatra bírta Erdély reideit. — E küldetése alatt ismerkedett meg Istvánffy Bocskayval, ki már akkor Erdély legtekintélyesebb férfiai egyike volt; az ő hódolása főleg Istvánffy műve vala, — neki ígérte meg, hogy nemcsak nem ellenzi tovább Báthory egyezkedése teljesedését, hanem a mellett szó nokol is a rendek gyűlésében.

Ilykép szerencsésen megoldatván a bonyodalmas kérdés, Miksának kellett volna királyi kormányzóként jönni Erdélybe, mi hogy minél előbb megtörténjék, Pr'cz Bécsbe sietett.

Míg a herceg várattott, Istvánffy s Zuhay a király részére igen kedvező egyezkedést kötöttek Mihály moldován vajdával, ki oly feltételt alatt, hogy fia örökölje trónját, elismerte Rudolf őruraságát. — A kir. biztosok a taurusi tatár fejedellel is egyezkedni kezdtek, s a közben folyvást kérték a királyt, küldendé már végre le Erdélybe öcscsét, kinek megjelelése föltötte szükséges volt, mert a porta, mely már Erdély elfoglalásáért is haragra lobbant, moldován vajda egyezkedése, s a taurusi tatár követ alkudozásai miatt még inkább földühöd- vén, — nevezetes számú seregeket indított meg Erdély határai felé.

A herceg nem érkezvén meg, az ellenzék újra felemelte fejét, nevezetesen Bocskay nyíltan izgatott Báthory Zsigmond részére, ki eleve tudatta vele, hogy elhagyva Silesiát, hova a Rudolfal kötött egyezkedés után vonult, Erdélybe jöved. — Ha Miksa megérkezik Báthory előtt, még megtartható lett volna Erdély; de mert meghagyta magát előzetni a volt fejedelem által, romba dönt minden, a mit Istvánffy s Zuhay oly nagy fáradsággal hoztak létre.

Báthory elérkezvén Erdélybe, Bocskay részére csábítá a hadsereget, s a székelyeket; a mint a fejedelem látta, hogy a királyi párt nem elég erős meggátolni tervében, Rudolf biztosait őrizet alá vétette, sőt később fogságba is dohta.

Báthory mindent elkövetett, hogy megnyerhesse Istvánffyt, de ez visszautasítva fényes ajánlatait, sürte a fogságot, melyből elvégre kiszabadulván, Szatmáron át Kassára ment, hol épen betegen feküdt Miksa, ki időközben sikertelenül alkudozott Báthoryval, s mindössze is csak bátyja megbízottai kiadását tudta elnyerni.

Rudolf Istvánffy érdemeit s szenvedéseit a kir. főajtónálói méltósággal jutalmazta meg.

— Mint ilyen, tagja lón (1606) a küldöttségnek, mely Rudolf ellen fegyvert fogott, de később a kiengesztelt Bocskay képviselővel, egyesítve alkudozott a porta képviselőivel, s 20 évi békét kötött.

Bár a podgári pályán ily eredményűs tevékenységet fejtett is ki Istvánffy, még is lett időt a honvédelem dicső kötelességének is megfelelni — több csatákban részesítvén. 1795. a Komárom alatt táborozó hadsereg működései- ben is részt vett. Itt ismét új alkalmat lett fontos érdemet szerezni a közügyre nézve, mert a hon szent érdekeit mindenek föltött állé- nek mondván; — reá bírta Zrinyi Györgyöt, s Pálffyt, hogy Hardeg fővezérrel kibékülve, tovább is emyedetlen tevékenységgel vegye- nek részt a hadjáratban.

Mindenütt s minden alkalommal a legfényesebben tanúsítá fejedelme iránti rendithet- len hűségét, melyben oly szilárd következetes- ségi volt, hogy még akkor is, midőn ügyszólván az összes nemzet, sőt a többi tartományok is Mátyás főherczeg mellett nyilatkoztak, hű maradt Rudolfhoz, s csak azután, hogy ez lemondván a trónról, maga szólítá föl, hogy őcsese részére álljon, hódolt meg ennek.

De bármennyire ragaszkodott is fejedelmé- hez, még sem engedett csak egy hajszá- nyit sem ennek, oly esetekben, midőn olyasmi kívántatott tőle, mi hazánk törvényeivel s lel- ke megyöződéssel ellenkezett.

Hazafiúi s birói jellemnagysága legdicsőbb példáját az Illésházy elleni pörben adta. Ez, már akkor a hon legérdemesebb s legtekinté- lyesebb férfiai egyike, Unverzagt Farkas kincstá- ri elnök s több elenei által némely jé- tér- telmű irományok miatt felségsértéssel vádol- tatván, Rudolf a nádori ítélőszék elébe akarta állíttatni.

Istvánffy nem tartozván Illésházy barátai közé, sőt több alkalommal ellenkezésben le- vén vele, Unverzagt azt hitte, hogy az alnádor örömmel megragadná az alkalmat, elmaras- ztaló itéletet mondhatni föltötte; de családott, mert Istvánffy átvizsgálván az irományokat, kijelenté, hogy nem talál bennük törvényes al- pot az elítélésre.

Unverzagt ilykép csalatkozván a becsü- letes jellemű biróban, Jóó János elnökle- te alatt rendkívüli bíróságot neveztetett ki Ru- dolf által, mely bíróság elmarasztaló itéletet mondván ki Illésházy föltött, Rudolf Prágába hívattá Istvánffyt, s felszólította, hogy mint al- nádor, mondja s adja ki az Illésházy ellen ho- zott elmarasztaló itéletet.

Hiában, Istvánffy nem áldozta fel keble megyöződéését, s híven alkotmányos birói tisz- téhez, vonakodott teljesíteni azt, mi hazája tör- vényeivel ellenkezett.

Ez azonban nem mentette meg Illésházyt a jogtalan üldözéstől, felségsértőnek mondatott ki, s elfogatása elrendeltét; de idején érte- sülvén a fenyegető veszélyről, Lengyelország- ba menekült, honnan csak Bocskay meghívá- sára tért vissza.

A hazájába visszatért száműzött csakha- mar eldöntő befolyást vívott ki a magyar ál- lam, sőt az egész birodalom ügyeire; — a Bocskayval kötött békekesség, Mátyás trónra- lépte, s a hon ügyei jobbrafordulta főleg az ő művei voltak, s a mint helyre volt állítva az

alkotmányos rend, annak főreül, a hon nádor- ról őt jelölte ki az új király, s a nemzet ösz- szeolvadó bizalma (1608).

Az 1608-ki országgyűlésen s az ezt meg- előzőtt bonyodalmak s alkudozások alatt, foly- vást nevezetes szerepet játszott Istvánffy, de míg a nemzet jobbjai tisztelettel említek nevét, az Unverzagt-féle párt, mely Rudolf lemo- náása után is eléggé képviselve volt, számos al- kalmat lelt megkeseríteni az agg jog- s alkot- mányvéd öreg napjait, — a méltatlan üldözés annyival inkább fájt Istvánffynak, mert Illé- sházy is, ki Rudolf iránti hű ragaszkodása s az alkudozások alatt irányában kifejtett némi el- lentörékvések miatt elfelejté prágai nemes ma- gavisolettét, folyvást ellenséges indulatot tanu- sított iránta.

Mindez oly befolyással volt kedélyére, hogy egy, a pozsonyi dunaparton tett sétalo- vaglás közben, szélütés következtében lerogyott menéről, s ezen nap óta nem használhatta töb- bébb jobkáját.

Lemondván a közügyekbeni részvételről, a tudományoknak élt 1615 ig, midőn élte 80 ik évében a sírba szállt.

Nejétől bajnai Both Erzsébettől egy ko- rán elhunyt fiut s három leányt nemzett; Évát, Draskovics Jánost, Ursulyát, Lipcsey János, s Katalint Keglevich György nejeit, — Rudolf megegyezése következtében leányaira száll- tak terjedelmes birtokai, melyek egyikében Peniczán, Horvátországban temettetett el.

Paukovicsi jószágát s nevezetes könyv- s kéziratygyűteményét a zágrabi jezsuitáknak hagyta, — irodalmi tevékenysége megbecsül- hetelen eredményét „Magyarország történetét I. Mátyás korától II. Mátyás haláláig,“ Páz- mánnak hagyományozta, mert ennek (mint grázi tanítónak) felszólítására kezdte meg classica latinsággal, időszertint renddel, kel- lemes előadási modorban irt e munkáját, mely annál becsesebb, mivel egy része oly kort- festvén, melynek fötényezői közé tartozott nem- csak a tényeket, s mindenki által látható ese- ményeket, hanem azoknak előzményeit s kü- lömben titokban maradótt titkos rugóit, okait s apró mellékleteit is híven előadta benne.

Pázmán csakhamar oly állásra emelked- vén, mely egész tevékenységét igénybe vette, nem foglalkozhatott a terjedelmes kézirat ki- adatásával, de hogy eleget tegyen a hagyomá- nyos kívánatának, Kolmben lakó Hievatus Antal barátjának küldte át.

Ez eszközölte 1622-ben nagy foliobani első (Pázmán akkor már primásnak ajánlott) kiadását, melyet később még 3 követett 1685. s 1724. Kolmben s 1758. Bécsben Trattnernál.

Ketteler Jakab János a kölni társas ká- ptalan kanonokja 1724. 15 könyvben kísértette meg Istvánffyt 34 könyv folytatását; de mun- kájában Istvánffy szabatos rendje s szép irá- ya hiányzik.

Istvánffy még néhány epigrammot s eli- giát is irt, melyek azonban nem jelentek meg nyomtatásban.

Istvánffy történeti munkája eredeti s hiba- ment kézirata az Eszterházy ház kismartoni levéltárában őriztetik.

Gina emléke. *)

Sokat gyötörtél, ültél engem,
S én csak nagyon szerettelek.
Halálos a törőd szivemben,
Mit vértanudként viselek;

Egyetlen zsarnok, szép, dicső vagy,
Kit imádnak alattvalók;
Te ünnepezt, mindenható vagy,
S én csak szegény híved vagyok;

Dicsőségodnak mása nincsen,
Te uralkodol egyedül;
Egy nézésre hódol minden
Kész örömet, föltétlenül!

Hiba versenyg veled a nap,
Pazarol fényt, meleget;
Holt rétegen uralkodik csak,
Te szellemek, élők felett.

Te szép vagy, édes, mondhatatlan
Imádot, szeretett, csodált.
És mégis — Istenem! — magamban,
Ha nézek elmerengve rád:

Mint fákyai alatt temetőből
E gondolat mély gyászba von;
Megered rá a köny szememből,
S én szánni kezdek nagyon.

Mindent felejték, megbocsájtom
Hogy elhamvasztod szívemet;
Ah, mert hiszen, mi az én átkom,
Ha képelem a tiedet?!

Nem én nekem, — a legdicsőbbnek
A legnagyobbak végzete,
Bukása magas isteneknek
Nem oly siralmas, fekete . . .

Mert semmi sem mulandó — minden
Csak ismétlés, elváltozás.
Mi jó nemes, fenntartja itt lenni
Emlékezés, feltámadás.

Mi vagyok én tehozzád képest?
Mi szegények e dalok itt?
Hogy írhatnék rólad tökélyest,
Kit ragyogásod elvakít?

S mégis, ha nálamnál is gyarlóbb,
Elismer a nagyobb tömeg.
S míg koporsómat dülják pondrók,
Kímélik gyöngye versemet.

Mindennek a mi itt remek volt,
Emléke nyoma fonmarad.
Ki mi nagyot tett, szépet gondolt,
Örökké él, mert egyre h a t.

Maga a roszt — selejtes földben
Kürrhatlan mint a taraczk.
Istenről, ördögtről, eszményben
A rege képeket maraszt.

Örökre, végkép, menthetetlen
Te mulsz el egyedül magad —
A halhatatlan egyetemben
Mindent fölérd áldozat!

Tán mert irigyed e tárgy limlom.
A nap legfőbb sugarát,
Fehér arcját a szende liljom,
A rózsá tündér illatát —

Mind követelik vissza tőled,
És vissza kell adnod nekik;
Az ellened lázongó földnek
Zsákmányul trónod elesik.

Hódító szépséged csodája
Még rajtad, élön, elenyész;
Arcoz tündöklő színompájá
Végkép, örökre odavész.

Hóhér idő, ádáz kezével
Letörli ajkad bitorát.
Bepókhálózza csuf redővel
Felséges arcoz himporát.

Szépséged oltárából, melyhez
A dicsőség hódolni járt,
Gyászával intő pelengér lesz,
— Számodra, újabb ifjuság!

Mind, a mi égi egyezményben
Benned remekké egyesül,
Eloszlik, mint felhő az égen,
Örökre föllehetlenül.

— Ledölt bár, él a képzeletben
Kartágo, fényes lílion;
Csak szépségedről nem marad fenn
Mégközelítő fogalom!

Shakespeare, Homér lángszellemének
Kincsei örökkévalók.
Olesőség; élik ezredévek,
Használják embermilliók.

Csak búbájad, mi mindezeknél
Valódibb, édesb, istenibb:
Tűnékenyebb, semmibb a szóznél,
Mely csak hal, meg se születik.

Halhatlanság, haszontalanság;
Ne tudna rólam senkiséim,
Csak szemeidet ragyogtatnád,
Odább egy perczessel, édesem!

O szörnyű törvény, gyászi télet!
Mit senki nem kerülhet el.
Hogy itt születni oly nagy vétek,
Miért mindennek halni kell.

Hogy az idő, szemed lángjától
Nem ijedlik egyszerre meg;
El nem feledkezik magáról,
S nem örökíti kellemed!

Hogy Isten alkotód, ki benned
Föltülmulá egyszer magát,
Nem szán megsemmisíteni téged
S nem osztja véled tönusát!

— Oh csak gyötörj, csak uralkodjál,
Meríts ki minden örömöt;
Feledj, élj, csak ne gondolkozzál,
Soha se lásd meg gyászt jövőd.

Tépd a virágot és típod el,
Hisz új tavaszra kivirul.
Játszál sohajjal és könyekkel,
Mind csak kéjért cserébe hull.

Ne szánd e kores, önző világot.
Marczangolj emberszíveket;
— Nevetik a mulandóságot,
Hervadni látván tégedet!

Minden bűnös, hibás e földön,
És semmi sem lakol meg itt.
Mert hogy te elmulsz mindörökkön,
Eltörőd e lét búneit.

És nem marad fönn semmi rólad,
Csak dalomban eszméd, neved;
De, mint az Istent, föl nem fognak,
S imádnak bár, nem értenek.

Elmulsz, elaradsz a mindenben.
Csillagba, napba visszatérsz;
Majd látni fogunk részeidben,
Oh, egészben többé nem élsz . . .

S művészet, képzelet tehetlen
Hogy örökítse alakod;
Ki festené való színekben
Verőfényével a napot?

Megosztozik majd ég föld rajtad,
És szebb lesz, ifjabb a világ.
Hőbb a sugár, fénylőbb a harmat,
Illatosabb lesz a virág.

S csak sejtenek majd téged abban,
Midőn már én is hamvadok;
Mig szemed fénye szép csillagban
Síromra sírva mosolyog . . .

Házasság előtt és után!

Beszély

(Szokoly Viktortól.)

IV.

A bölényvadászat.

Philadelphia 1844. máj. 19.

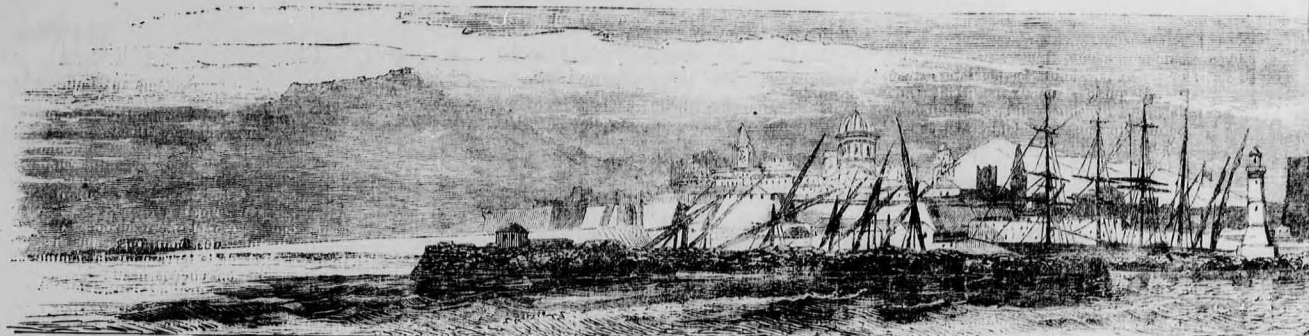
Forrón szeretett kedvesim! — Három
hava, hogy férjemmel elhagyám Britanniát.
Utunkat az új világ felé irányzó s elsőzör is
New-Yorkban állapodtunk meg. E város az
útleírásokból sokkalta ismeretesebb, hogyszem
lerajzolásával kedves atyám szemeit fírasztani
megkísérletem. Ha azt mondom, hogy New-
York egy óriási gyár, melyben rangkülönbség
nélkül mindenki egyenjogu munkás s hol csak
az részesül nagyobb tiszteletben, ki több pénz-
zel bír, — a város fő jellemvonását híven ad-
tam vissza.

Mult hóban meghívtattunk az angol követ
egyik estélyére, s megvallom, nagyon kíváncsi
valék a yankee-világ haute-crèmejét megis-
merni. De mon dieu! milyen társaság ez! Az
igaz, hogy nincs benne legkisebb kímérség
sem, s honnan van mégis, hogy minden oly
teszes?

A nőkkel legkivált épen nem tudok meg-
barátkozni. Beszédbe ereszkedtem mistress
Hooplintonnal, de mondhatom, hogy ily gö-
gös teremtést még sohasem láttam. Mistress
Hooplinton egy new-yorki kaucukcipő-gyár-
nok neje; angolul igen póríasan, francziájul
pedig érthetlenül beszél; azt hiszem, édes apja
Japánban varrta a cipőket. Fején gyémánt
diadémet s testén fleur d' esprit-ruhát visel,
folytonosan divatezikkekről s a wallisi udvar
estélyeiről esveg, mikről a tudósításokat a
„Morning Post“-ban olvasta.

A világhírű „kékharisnyások“ közül is
volt szerencsém egész sereggel megismerked-
etni. Tudom, hogy jó atyám a külföldi iro-
dalommal nem sokat törődik, azért meg-súgom,
hogy Angolországban s Amerikában a tudós
nőirök „kékharisnyásoknak“ nevezetnek gúny-
néven, mely irodalmi osztály ellen már sokan
kikeltek s méltán; mert nem lehet nálami ne-
vetségesebbet képzelní, mint harisnyakötés

*) Mutatvány Vajda János „Vészhangok“ című újabb költeményeiből.

mellett tudományosan értekező nőt, — vagy apró gyermekei növelésével foglalkozó anyát álladalmi dolgokkal bajlódni látni.

Az estélyen egy feltűnően hangosbeszédű kör csupa ily derék hölgyekből állott, kik közül megemlítésre méltónak leginkább miss Sidonia Coaksot tartom. Az érdekes kisasszony nem sokára élte ötvenedik tavaszát fogja megülni, azonban e körülménynek s szürkülő fűrtének daczára, beszédében szokatlan élénkséget fejt ki. Miss Sidonia Coaks New-Yorkban s még köröskörül mintegy 140 mértföldnyi területen a „gyermekbarisnyát kiosztó társulat“ elnöknője. Mi irodalmi működéseit illeti, eddigelé kiadott már egy pamphletot „A férfiak nőtlenségi hajlama ellen“, továbbá két kötet iszonyú érzellemmel irt költeményt, melyek e czimét viselik: „Aranyhullámok a szív tengereből“ és „Az elnyilt rózsza hulló levelei“ és végre egy röpiratot, mely a társulat költségen nyomtatott, de melynek czimét nem kutathattam ki, miután az egész kiadvány már elfogyott — a sajtárusoknál.

Mistress Maud O' Leary, az előtt madame Madlain de Soussy, és még azelőtt Suholowszky grófnő, a nőemancipáció után törekvő hölgyek élén áll. Ő e derék asszonyságok közt igen nagy tekintélyben részesül, mert már három férjét kísért ki az örök nyugalom helyére, s most, midőn szomorú özvegységén

Siciliai viseletek.

Marsala.

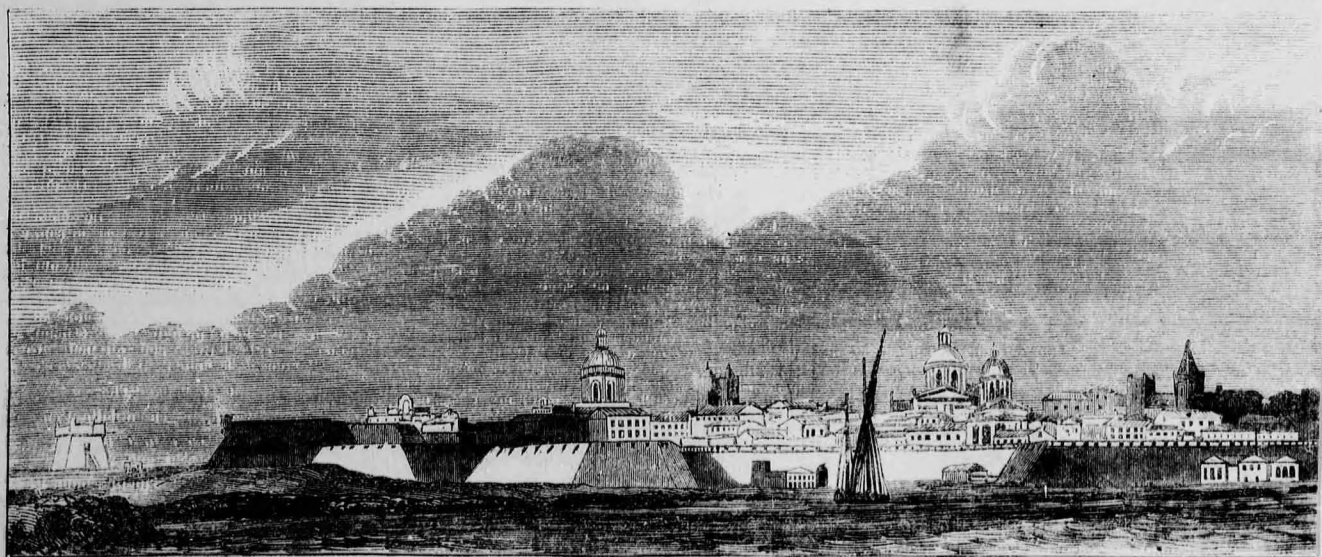
már senki sem akar megkönyörölni, most érzi igazán, hogy mily szomorú, rabszolganői szerep jutott osztályrészül a nőnek ebben az életben a férj oldala mellett. Elveit s nézeteit öt vastag kötetben fejtegette, s műve az amerikai könyvtárusoknál még ezer meg ezer példányban kapható.

Miss Mary Falcon csinos huszonkét éves teremtés, s szőke mint egy angyal! (Te is szőke vagy, édes Blanka húgom!) Falcon Mary kisasszony tavaly tett Philadelphában rigorosumot az orvosi tudományokból, s most itt egyik legkeresettekké „doctrix medicinaeknek.“ Hanem nekem a tudós pápaszem egy huszonkét éves gyönyörű leány kék szemén sehogy sem tetszik.

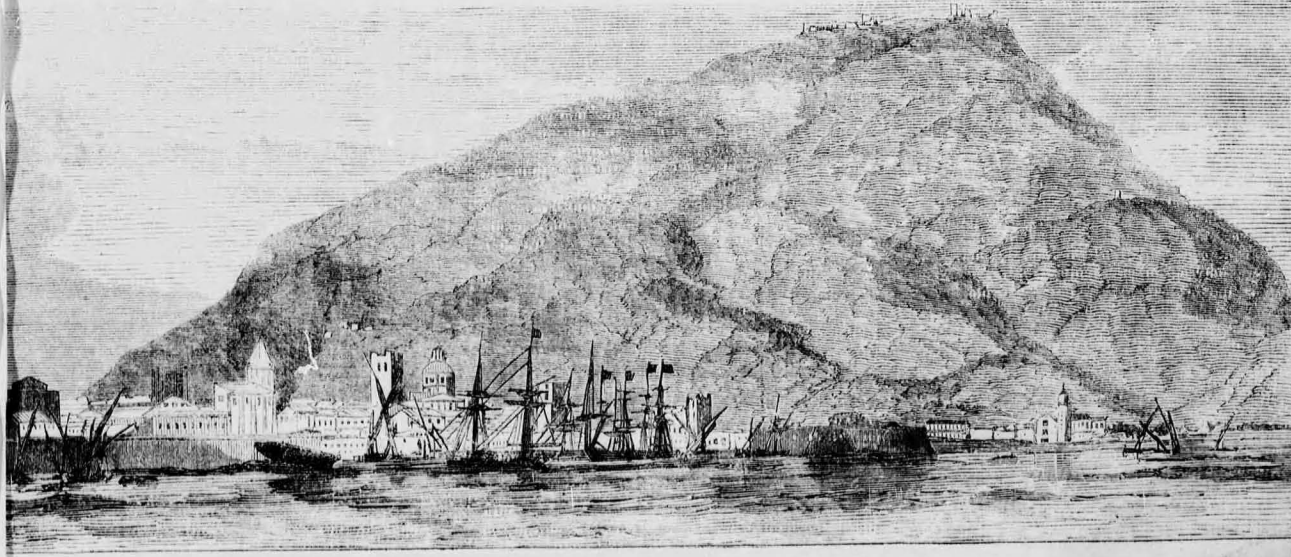
Megemlíthetném még mistress Bleakot, mister Bleak Sámson iskolamester nejét, kinek gyermekei piszkosak mint a mi cigányurdéink, s ki igen szép könyvet irt „Az igaz vallásról“, a hitfelekezetek közt legtöletesebbnek állítván a methodistákat, a miért ezek részéről nagy becstületesben részesül; megemlíthetném a férjét papucskormány alatt tartó Winter asszonyságot, ki a rabszolgaság eltörlése mellett működik, s szólhatnak még számtalanakról, de ha ezt tenném, leírásukra íveket kellene pazarolnom.

Legyen ennyi elég az estélyről.

Férjemmel bárhol jelenünk meg, minde-

Trapani, Siciliaiban.

nütt a legszivesebb fogadtatásban részesülünk. Minap a Houdson-öbölben nyugatnak egy angol gyarmat főnökétől kaptunk meghívást bölényvadászatra.

Férjem előre lelkesült azon élvitől, mit majd a vadászat fog nyújtani, s mit tagadnám, biz én is alig vártam a percet, melyben lóta kapunk; mert öntől magától hallám kedves atyám, hogy nem lehet valami kalandteljesebbet képzelné, mint a bölényvadászatot, s nem egyszer nyilvánítá előttem abbeli fájdalomt, hogy Erdélyben az utolsó bölényt 1752-ben ejtették el.

A gyarmat gubernatora megérkezünkkor tüstént az előkészületekhez látott. Mindenekelőtt egy indus kaczikával tette magát érintkezésbe, ki a társaságot a csorda szokott legelőhelyére elvezesse, s miután lovaink, fegyvereink s szigonyaink kellő rendben voltak, kora hajnalban megindultunk.

A társaság a minket kísérő cselédséggel együtt mintegy huszonöt egyent tehetett.

Midőn a kelő nap első sugarait lövelé szét, csak akkor tekinthettem be a minket övedző tájat. Egy óriási mocsárhálózat volt ez, melyet keskeny, sokszor egymásn elvesző földnyelvek szeltek keresztül-kasul.

Kiérve a két ölyvi vadász- és nádból, egyszerre sziksoborította tágas lapályt pillantottunk meg s annak közepén valami feketéző pontot.

A kaczika megállítá lovát s figyelmeztete bennünket, hogy a bölénycsordát elértük. Most a társaság félhold alakjában szétszóródott s a képzelhető legnagyobb lármával csaptunk a bozontos vadakra.

Pillanat alatt felbomlott a rend s mi néhány száz darab állat közé keveredtünk. Én már egyet elejték közülök, midőn egy bika kiöltött piros nyelvvel, tajtékoz szakállas állal s villogó szemekkel ördögi bömbölés közt nekem rohan s paripámat szarvaira kapva, azt oly erővel vágta a kemény földhöz, hogy a szegény pára tüstént megszünt élni. Kétségbeesésben s hogy ellenem erőt ne vehessen rajtam, ennek nyakába kapaszkodtam. Segélykiáltásomra férjem több társával előrohant, de a vad látva a túlnyomó erőt, megfutamodott s egy közeli folyónak tartott.

Már láttam az elem tátongó veszélyt. A folyam partjára értünk. A part a víz színe fölött mintegy három öl magasságnyra emelkedett s alattunk a víz sebes áradattal hömpölygött alá.

Veszélyes paripám pillanatra megállt, mintegy azon gondolkodva, vajjon megkísérelje-e a merényt?

Már hallottam férjem biztató szavát, már láttam felém nyújtott karjait, de egy ugrás, s én és bölényparipám a folyó medrében voltunk.

Az állat szokása alatt átjulia hanyatlottam a vízbe, de épen ez volt szerencsém, mert a hűvös hullámokban azonnal visszanyertem öntudatomat, s uszábanai gyakorlottságom ez alkalommal igen nagy hasznomra szolgált.

A partok felé hiába igyekeztem, mert azok mindenfelé függőlegesen emelkedtek fel több ölyvre s így bizonytalanul tekintve jövőm felé, szabadon hagytam magamat a hullámok által vitetni.

Vadásztársaságunk uszáomat szemmel

kisérve s tehetetlensége miatt elcsüggedve, a parton nyomról nyomra követett.

Ellenemet, a bölényt, egy örvény gyűrűjébe kapta s alá sodorta a folyam mélyébe. Néhány pillanat múlva lábaival az égfelé fordulva merült fel.

Ujra veszteni kezdém lélekjelenétemet, midőn egy zuhanó test lohaszanára ébresztett fel s valami erős kar által átöleltemi érzésem derekamat.

— Ah, ön az Tamás? — kérdém, bágyadtan tekintve férjemre. — Mit művelt ön? Igy mindkettőnknek vesznie kell!

— Meg leszünk mentve! — szólt ő határozottan s terhével a part felé igyekezett, honnan a gubernátor s az indus kaczika összekötözött vadászpányvákot bocsátottak a vízbe.

Előbb én, utánam férjem szerencsésen feljutottunk a partra.

Remélem, kedves atyám, hogy e vadászkalandot az otthoni körökben apai büszkeséggel fogja elérgelni.

Midőn e levelet veendi, kedves atyám, mi akkor Amerikából már úton vagyunk Afrika felé. Várva várt levele Cairóban találand. Blanka hügom szeretetteljes ölelése mellett vagyok önnek sat. sat.

Leontine.

V.

Úti tapasztalatok.

Nem merünk róla jót állani, hogy szép olvasónőink az idegen levelezések nagy barátjai. Midőn azonban itt még Leontine és Blanka pár sorát minden változás nélkül, úgy a mint azokat kezűlköz kapni szerencsénk volt, közöljük, már csak azért is bocsánatot remélünk, mert az úntatást nem saját fecsegésünk okozandja.

A legelsőbb közlendő levél Blankától származik s Leontinére van czímezve. Szavai következőket tartalmaznak:

Olesvár, sept. 25. 1844.

Kedvesem! Ne döbbenj meg, hogy atyánkhoz írt soraidra egyedül én válaszolok, őt szegényt ezen örömmel teendő foglalkozástól mindjobban gyöngülő szemei és ágyhoz kötő betegsége tartóztatják vissza.

Vadászkalandodat borzadással olvastam, s atyánk, — bár titkon örült, — komolyan kér, hogy az ily veszélyes játékokba ne könnyen egyedjél. — Férjednek irányodban hős lovagiasságáért köszönő kézszerítást küld, s ezen tekintetben valóban én is elismerem, hogy lordod páratlanul derék férfi, s ha volna eszményképem, attól hasonló esetben mindenesetre hasonló önfeláldozást követelnék. Egyébiránt azt hiszem, hogy a hidegvérű lord épen úgy a vízbe ugrott volna veszélyben forgó buldogja után, mint éretted. Ilyenek az angolok! Jellemük nem annyira bátorság, mint inkább spleenből jövő vakmerőség.

A propos kedvesem! Tamásodról itt eszembe jut Zsigaffy Bertalan báró. Hisz talán még emlékszel rá? Ő az, ki nálunk a lordot, akkor még sir Thomas Sigburnt bemutatta.

Mióta nagynénénktől falusi jószágunkra költöztünk, Zsigaffyn kívül alig szokott minket valaki meglátogatni. Olyan életet viszünk mi itt, mint palermói katakombák remetéi.

Igaz, Dejtáry Kázmérról, Bertalan barátjáról sem szabad megfeledkeznem, ki kedélyességével már többször felvillanyozott.

Hanem visszatérek Zsigaffira. Én szeretek bíralgatni, s ezen férfi mégis minden gáncsoláson kivülnek találom. Szavait hallgatni, érzelmeit megismerni, valóságos gyönyör!

Azonban lódobogást hallók! Ablakomból kitekintve, a park fő útján lovászával errefelé látom őt vágatni; pár percz múlva már szobámban lesz, azért isten veled!

Blanka.

Leontine Blankához.

Cairó, november 10-én 1844.

Kedvesem! Már visszajöttünk az egyiptomi alkirálynak ezen tarka székvárosába s nemskára a jó reménység fokát megkerülve, Kelotíndiába szándékozunk. Rövid idő óta tartózkodunk itt, de már azóta sok kirándulást tettünk Ázsiába, hol meglátogattuk a Libanont, s Mózes szent helyét, a Sinaí hegyet.

Társaságunk egész kis karavánt képezett.

A szent hegy kolostora lakóinál igen szíves fogadtatásban részesültünk, kivált én, mint Magyarhon lánya, mivel jermuszalmi András királyunk emlékezete itt még épségben él.

Több napig vándoroltunk a sivár pusztaságon, mielőtt elértünk ezen csodaalakú épülethez, mely óriási fallal van bekerítve. A szent atyák akként óvatnak meg a kóbor beduinok s kegyetlen drúzok megtámadásai ellen, hogy a zárda szelleműs építője, sem ajtót sem kaput nem csináltatott, minél fogva, ki az épületbe ki- vagy be akar jutni, annak az egyik emeleti ablakból kötelen vagy le kell eresztetnie, vagy felhúzatnia.

Mi is megtettük ezen levegői útát.

Az asztalnál a ház főnöke megismertetett minket vendégeivel. Először is Legras urat és szelleműst csinatan tekintetű nejt mutatva be. Legras úr fizetőből magát nyugalomba tett bankár, s neje a Theatre Francaisnak néhány év előtt nagyban tündöklött tagja.

A sor ezután lord Brookhamra s nejére került. A mylord valóságos nábob, s így nem csodálhatjuk, ha unalmában nejévé egy kis párisi grisettet tett. A lord igen esinos férfi, s úgy látszik, hogy a hölgyeknek még tetszeni vágyik, mert fél rőfös úrnok barkóját még mindig magával gondall ápolgatja.

Vége egy francziának mondott úrral ismerkedtünk meg, kiről hogy mit tartsak, nem tudtam magamban elhatározni. Areza barnaságás s némileg a malagi, némileg a creolhoz hasonlított; testén arab burnuszt s keleti bugyogót viselt, míg égfelé borzongó haját igen finom tülbent fűtte. Szemei oly eleven mozgásúak, mint az óra kereke, s társalgása a legszeretetremlőbb.

Csakhamar megtudtam, miként ezen úr Francziorszag egyik legkedvesebb s kétségkívül legtermékenyebb regényírója, a te ideológus és Blanka, a te halhatatlan Dumas Sándorod.

Társalgásunk folyama gazdálk minden perczben támadásnak kitért s rablósportoktól fenyegetett zárdájára tett át.

— S hogy maradnak tőlük mégis nyugton? — kérdém kíváncsian.

— Megfizetjük a ránk kivetett sarcot, s

azzal elvonulnak a gazficzkók, mond a zárda-főnök.

— Oh akkor önök sokkal udvariasabbak mint a San-Nicolo-il-vechio zárda lakói, — jegyzé meg Dumas nevére.

— S azok? — kérdém, valami pikant adomát várva az ilyenekből kifogyhatlan írótól.

— Olvasta mylady szicíliai utazását?

— Szégyennel kell bevallanom, hogy nem. Ön tehát mindig csavarog?

— Igen. E tekintetben egészen angol vagyok. Tavaly Jadin festész barátommal s mylorddal Sziciliát kóboroltunk be. Egyébiránt bocsánatot kell azért kérnem, hogy mylord bár angolszármazás, mégis francia polgár.

— S kicsoda ő?

— Fadiu buldogja!

Nevetünk kellett.

— De hát a kimondhatlan hosszunevű zárda?

— Annak egy kis története van.

— A mit ön elfog beszélni, nemde?

— Kívánata parancs, mylady, s ha hosszadalmas kezdenék lenni, csak tiltakozzon. Tehát mindenek előtt megkell jegyezmem, hogy az Aetna alatt terül el Catania csinos városa, a tűzokádó szörnyeteg oldalában volt pedig hajdan a benedictinusok leggazdagabb zárdája, a San-Nicolo. Ez most romokban hever, mert a jámbor szerzetesek nem tűrhették az udvariatlan hegy gyakori láva-esőt s a földet ingató bömblését, a városban új zárdát építettek s abba költözének, s megkülönböztetésül az omladékok San-Nicolo-il-vechióknak, az újat pedig San-Nicolo-nuovonak nevezték el.

Sokszor volt ugyan szó róla, hogy a régi épület javitassék ki, de természetesen az csak tervnél maradt. A jámbor atyáknak egyszer csak sub rosa értésükre esik, hogy a régi zárdát egy más szerzet s pedig egy gonosz zsitvány szerzett lepte meg, mely kényelmét illetőleg sokkal kevesebb igényt táplált, mint ők.

Nagyon világos, hogy a jámbor fráterek legkisebb kedvet sem éreztek magukban az összeomlott falak visszaperlésére s azért azokat isten nevében bekés birtoklásukban hagyták.

E körülmény egy igen tréfás történetre szolgáltatott alkalmat, melynek, hogy írói jogaimat fentartsam, következő czímet adok:

VI.

Don Gaetano s a német gróf.

(Humorisztikus szicíliai történet.)

E század elején egy öreg, tősgyökeres német, gróf Weder azon gondolatra jött, hogy jó volna azt az annyiszor megénekelte Olaszországot beutazni.

Bécsben ellátván magát néhány ajánlólevéllel, Triestben hajóra szállott, meglátogatta Velenczét, Florenczét, Rómát, Nápolyt, s minden helyen csak annyi időt töltött, hogy régebbi ajánlásai folytán új ajánlólevelet szerezzen közelebbi vándorlása céljára s így ajánlatról ajánlatra végre eljutott Cataniába.

Rómában az osztrák követnél a gróf egy bibornokkal ebédelt, s mivel némely ember evés közben az evésről legörömbösebb társalog, azért a bibornok többek közt elmondta, hogy ő nem rég Sziciliában utazván, Catania mellett a San-Nicolo zárdában oly ebédelt látott el, melynél felségebbhez még egész életében nem jutott. A zárda szakácsát szol-

gálatába akarta venni, de a prior nem bocsátotta el őt magától, s végül sóhajta jegyzé meg a bibornok, hogy azóta minden jó lakománál önkénytelenül felmerül emlékeiben ama derék konyhavitruóz.

A mi jó grófunk természetesen nem szalasztotta el az alkalmat, hogy ajánlólevelei gyűjteményét egy ily fontossal ne szaporítsa, valamint a bibornok is örült, hogy a Conte Tedescot a San-Nicolo-zárda priorának, mint egyáltalában áhitatos és serény zárandokot s alkalmilag megbecsülhetlen asztaltárust, bemutatathajta.

Ez idő szerint még nem volt oly általános divat angolosan, a kézben könyvvel utazni, hanem előbb könyvekből tájékozták magukat a beutazandó helyekre nézve. Ezt tette a mi grófunk is, minél rendkívüli új emlékező tehetsége igen nagy szolgálatára volt.

Igy a többek közt azt olvasta valahol a benedictinusok zárdáiról írt könyvben, hogy a cataniai benedictinusok szerzet-szabályai azt parancsolják, hogy a jámbor atyák a regione coltivata s a regione nemorosa határán, vagyis az Aetna tövéen lakjanak.

Midőn tehát Cataniában előhozott egy öszvérhajcsát, hogy magát San-Nicoloba vezettesse, s ez azt kérdi, hogy a San-Nicolo-il-vechio, vagy a San-Nicolo-nuovo érti e, — azt felelte a gróf, ki a sok szónak, kivált az alig megérthető szicíliai tájszólnak épen nem volt barátja: — San-Nicolo-sull-Etna!

(Folytatása követik.)

IX. Károly.

IX-dik Károly George kapitányt maga eleibe hívatta. Ez a meghatározott órára a Louvre-be ment. Mihelyt a kapitány bejelenték, egy udvarnok megnyitja egy kárpitajtót, s őt a király kabinetjébe vezette. A fejedelem, ki tollat kezében tartva, egy irászatalka mellett ült, némán intett neki, hogy álljon veszte, mintha attól félt volna, hogy a szó gondolatainak, melyek elméjét elfoglalák, fonálát meg fogná szakasztani. — Míg a kapitány immig hat lépésnyire az irászataltól tiszteletteljes helyzetben csöndesen állott, volt ideje szeméit a teremben végig futtatni, s ennek butorozatát szemügyre venni.

A terem igen egyszerűen vala bútorozva; abban úgy szólván semmi sem volt vadász-eszközökön kívül, melyek legkisebb rend nélkül függtek szerte a falon. Egy meglehetősen szép festvény, mely Dianát a vadászat istenőjét ábrázolá, függött egy hosszú puská s egy vadászkürt között. Azon asztalon, melynél a király írt, holmi irományok heverték, s asztal alatt a földön könyvek, egy olvasó, egy kis imádságos könyv, sályom-zsinegek s csengegyűk összevissza. Egy nagy agár vankoson feküdt közel a királyhoz.

A király egyszerre dühösen felrobban s fogai közt vad szitkot mormogva, a tollat elhajítja magától. Lesütött fejével s ingatag léptekkel jár háromszor a teremben fel s alá, azután hirtelen megáll a kapitány előtt, s megütközve tekint rá, mintha csak most venné őt észre. — „Ha! ön az?” szólalt meg a fejedelem, egyszersmind egy lépéssel hátrálva. — A kapitány egészen földig meghajtá magát. —

„Örvendek, hogy önt láthatom. — Szólni akarék önnel... Mindazáltal...” A király itt megállapodott.

— George félig nyílt ajakkal, nyujtott nyakkal, láb lábát hat hüvelyknyire s jobbiknak elébe téve; szóval, oly helyzetben, mikép egy festész a személyesített figyelmet fogná ábrázolni, várta végét a királyi beszédnek. De a király mellére horgasztá fejét, s gondolatai, úgy látszék, más irányt vettek, egészen eltérőt azon ponttól, mely fölött vele értekezni szándéka volt. Most néhány perczig tartó hallgatás következett; a király leült s tenyerére hajtá homlokát, mint oly ember szokott, ki igen el van fáradva. — „Diable de rime!” felkiáltott s lábával földre dobbanta, hogy csizmáin a hosszú sarkantyúk hangosan pöngének.

A nagy agár, mely e lábdobbanásra fölébredt, s azt őt érdeklő jelnek vévé, fölemelkedett fekhelyéből, a király székéhez közelte, két első lábát a fejedelmi úr térdére fekteté s hosszú keskeny fejét, mely a királyénál sokkal magasbra nyult, fölemelvén, száját hatalmasan feltartotta s minden ceremonia nélkül ásitott. Oly nehéz mesterség a kutya udvari finom visleltre szoktatni!

A király eltávolítá a kutyát, mely most ismét leküdt a vankosra; s midőn a király pillanatai a kapitányéval mintegy véletlenül ismét összetalálkoztak, imigy szólt: „Ne csodálkozzék ön rajtam, George; az ember néha csaknem vért izzad, míg egy kellően összehangzó rime akad.

„Talán terhére vagyok fölségednek?” kérdé a kapitány mély alázattal.

„Nem, nem!” viszonzá a király. Itt fölele s kezét bizodalmas tekintettel a kapitány vállára tévé; egyszersmind mosolygott, hanem e mosolygás csupán ajkain lebegett, szórakozott pillanata abban nem vőn részt.

„Fáradt-e még ön a tegnapi vadásztól?” mondá a király, ki szemlátomást zavarban volt s nem tudta, mint kezdjen már a dologhoz.

„Sire, nem volnék méltó, hogy fölséged hadserégében egy lovag-osztály parancsnoka legyek, ha oly multság, mint a tegnapi, engem elfáraszthatna. Guise ur engem az utolsó háborúkban, mivel mindig nyeregben látá ülni albániaiunk nevezett.”

„Igen igen, nekem azt mondták, hogy te derék, ügyes lovag vagy. De ugyan mondd meg, tudod-e a puskát is emberül forgatni?”

„Meglehetősen, sire; azonban távol legyen tőlem, hogy fölségedhez hasonló ügyességgel merjek kérkedni; ez nem mindenkinek adatott.”

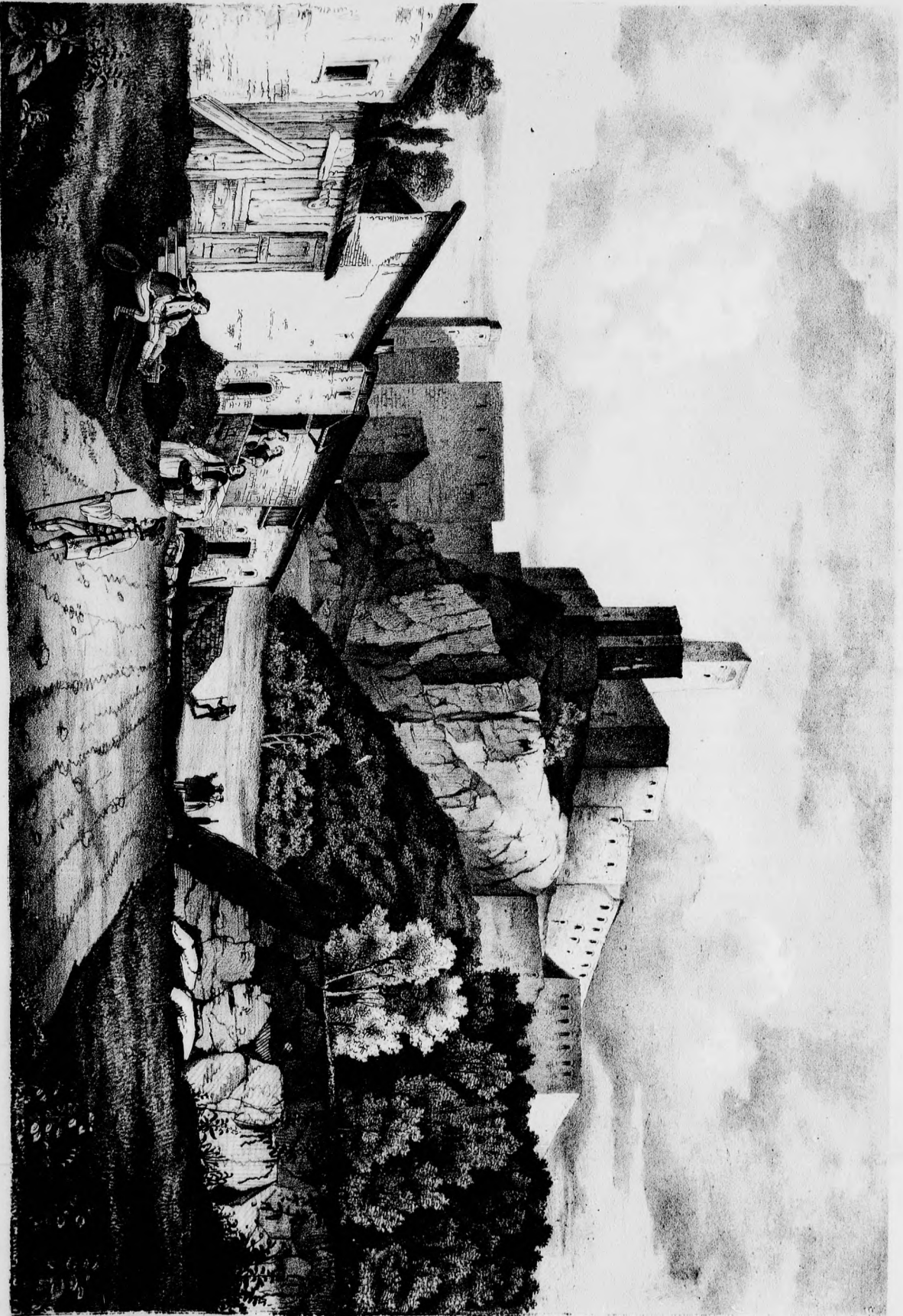
„Látod ezen hosszú puskát? Tégy bele tizenkét ficzkót, s ördögé legyek, ha hatvan lépésnyire megdögyök el nem találja azon pogányoknak keblét, melyet czélul kitűszesz.”

„Hatvan lépésre? Már ez sok...; azonban oly ügyes lövész által, mint fölséged, csakugyan késsz volnék a dolgot próbára tenni.”

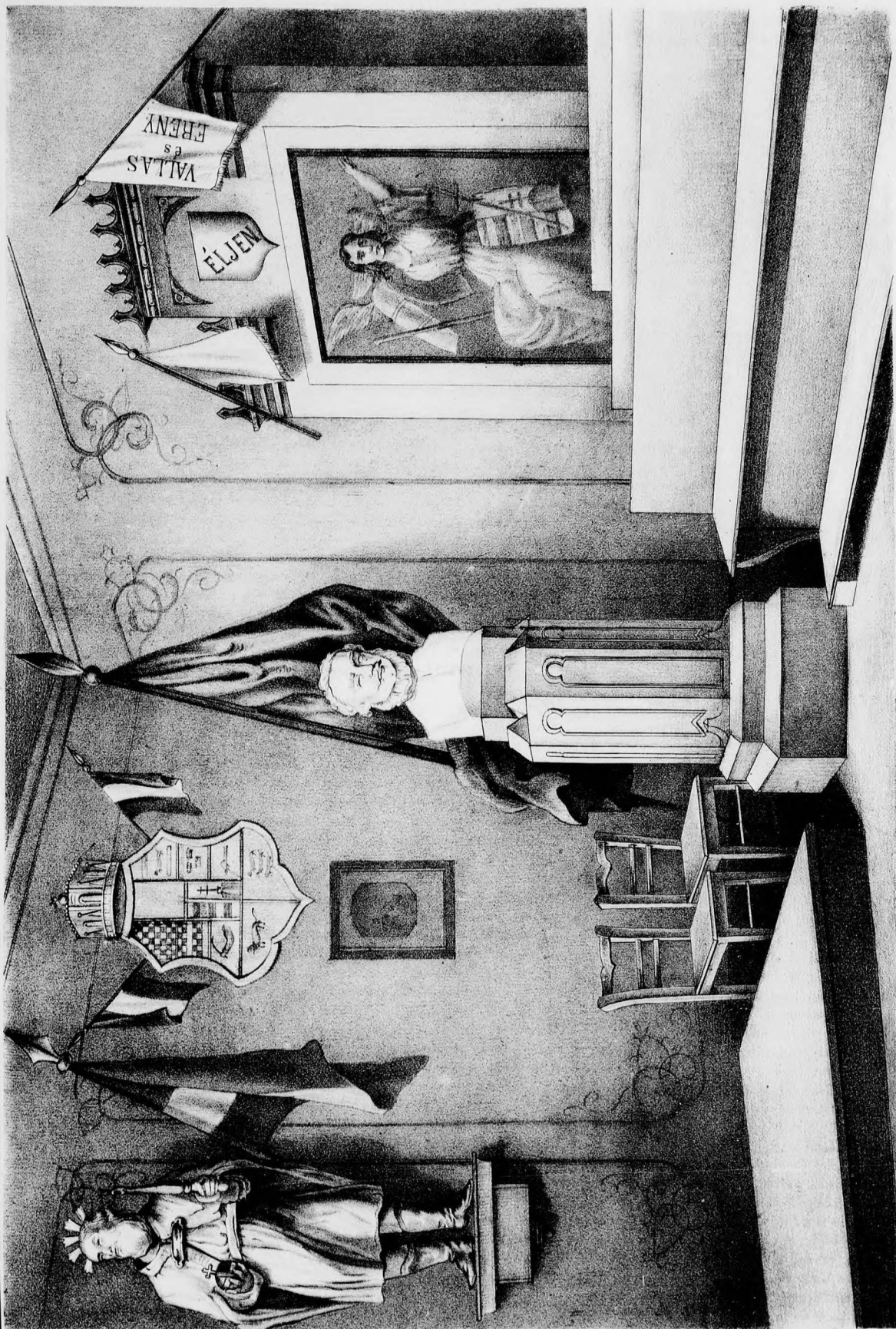
„Nem, nem, az kevés; e puská kétszáz lépésre golyót repít a testbe, ha t. i. a golyó kellő nehezéssel bír.”

A király itta a puskát George karjára fekteté.

„Valóban úgy látszik, szintoly jó, mint gazdag fegyver!” jegyzé meg a kapitány,

Trensen vår.

A katolikus legény egylet terme, Pesten.

miután azt gondosan megvizsgálta, a sárkányt felhúzta s ismét leereszté.

„Látom, te értesz a fegyverhez, vitéz barátom. Ugyan emeld csak arcodhoz, hadd lássam, mikép cselekszszd azt.“

A kapitány engedelmeskedék.

„Bizony megbecsülhetetlen kincs a jó puska — folytatá a király halkabb hangon; az újat gyöngén billenteni kell, s száz lépésnyire biztosan kiirthatni az ellenséget, a nélkül, hogy a golyó ellen páncél vagy mellvas védhetné.“

IX-dik Károly, már akár szokás, akár természet felénkség okozta volt, majd sohasem nézett azon ember szemébe, kivel beszélt. De most egyszer rendkívüli kifejezéssel, merőn szegély pillantat a kapitányra. George önkénytelenül lesüté szemét, s a király majd ugyanazon pillanatban hasonlót cselekvék. Most újra mély csendesség lón, melyet George első szakasza félt.

„Mindazáltal — imígy szolt — bármi mesterül értsen valaki a löfegyverhez, véleményem szerint még is a kard és lánsa biztosabb...“

„Igen ám, de a puska...“ Károly itt csodálatosan mosolygott; de hamar ismét ezt tévé hozzá: „Ugy hallom, George, hogy Coligny admirál (köztudomás szerint feje a franciaia protestánsoknak, kiket a vakbuzgó Károly halálosan gyűlölt) rajta nagy sérelmet követett el?“

„Sire...“

„Én tudom azt, s bizonyosan tudom. Azonban kedvesen venném... sőt akarom, hogy a dolgot tenmagad beszéld el.“

„Az igaz, sire, én egy szerencsétlen körülményről, mely nem kevésbé fektűt szívemen, értekeztem vele...“

„Tudom, tudom, öcséd párviadaláról. — Parbleu! Derék egy ifju, mondhatom, ki emberöltő nem ijed meg; én szeretek ily embereket. Hanem mert de ma vie, mi ördög bírható a vén szakállost arra, hogy vele összekapjon?“

„Ugy gondolom, hogy a szerencsétlen valláskülönbségek, hogy a kathol. vallásra ismét visszatértem, melyet már elfelejtettek hívék.“

„Elfelejtettek?“

„Legalább fölséged példát adott ritka s részrehajlatlan igazságszeretete által: mint kel vallásbeli czivódásokat elfeledni.“

„Igen, de tudnod kell barátom, hogy az admirál mit sem fejt el.“

„Ezt vettem észre, sire...“ (A kapitány arca itt elsötétült.)

„Mond meg nekem őszintén, George, mit akarsz most cselekedni?“

„Én, sire?“

„Igen; beszélj nyíltan.“

„Sire, én szegény nemes ember vagyok, az admirál pedig sokkal öregebb, hogysen öt párviadala idézhessem, s ezen felül sire, (itt meghajtá magát, mintha egy udvarias fordulat által azon benyomást kitörleszteni akarná, melyet, véleménye szerint, ily merész mondatnak a királyban okoznia kellett), ha tehetném is, méltán tarthatnék attól, hogy fölséged nehezeltését vonandom ez által magamra.“

„Pah!“ felkiált a király, egyszersmind jobbjával George vállát érinté.

„Szerencsémre — folytatá a kapitány —

becsületem nem az admirál kezében fekszik; s ha valaki kétkedni merészkednék becsületemben, akkor kérem fogdám fölségedet, engedje meg nekem, hogy...“

„Jó, te az admirálon nem állsz boszút... természet szerint... ő mód nélkül szemtelen kezd lenni... (George csodálkoztaban szeméit mereszt) s ő téged megbántott, ezer mennykő! pedig súlyosan bántott meg, mint hallom... Egy nemes ember nem hitvány szolga, s vannak dolgok, melyeket még egy királyi hercegtől sem szívelhetni el.“

„Mint állhatnék én az admirálon boszút? Ó méltóságával meg nem férhetők tartana, hogy velem párvivásra keljen.“

„Talán, hanem... (a király ismét kezébe veszi a puskát s arczához tartja, mintegy czéolvá) Értesz engem?“

A kapitány két lépésnyire hátravonult; a fejedelem testmozgása s eltorzított arca elég elevenen fejezik ki gonolját.

„Hogyan, sire! Ön tanácsok nekem?“

„A király itt a puskaágygyal földre sujt s fölkiált, a kapitányra dühös pillanatot lövelve. Én neked tanácsot? Ventre de Dieu! Én senkinek sem tanácslok!“

A kapitány erre nem tudott mit felelni, s úgy tón, mikép minden okos ember hasonló helyzetben tenni fogott volna: szeméit földre süté s hallgatott.

Károly csakhamar szelidebb hangon folytatá a beszédet: „Hogy te becsületetted egy mesterlövés által boszuld meg rajta, ez reám néve igen egykedvű dolog. A sz. vaticánra mondom! egy nemesembernek legdrágább kincse a becsület, s hogy ez helyreálltassék, akármilyen erővel sem szabad visszajednie. Azon felül e Chatillonok oly kevélyek és szentelenek, mint az ördögök; én tudom, hogy a gazemberek szeretnek még ennyakamat is kitekerni s magukat helyembe ültetni. Ha én az admirált látom, nem egyszer jó kedvem szakállát egy szálig kitépni.“

E szóözönre, mely a különben nem igen bőbeszédű fejedelem ajakáról folyt, a kapitány mit sem felelt.

„No s tehát, ezer mennykő! hadd halljam, mily tervekkel vajúdik elméd, mi szándékot forral agykaparad? Lásd, ha én Gedeon volnék, meglesném őt, mikor a templomból kijő s egy golyót röpitnék eretnek testébe. Parbleu! az én rokonom Guize ezt neked megfogná köszönni, s te az ország nyugalma sokban helyreállítottad volna. Tudod-e azt, hogy Coligny hatalmasabb úr Franciaországban, mint én a király? Ezt végre csakugyan megunom. — Én ugy beszélek, a mint gondolkozom; e dőlős embernek végre meg kell mutatni, hogy nem nézik el, ha egy nemesember becsületébe csorbát ejtenek. Ki másnak becsületébe lyukat fur, annak visszatörölés bőrébe kell lyukat fúrni. Szeget szeggel.“

„Orgyilkosság által, sire, a nemesember helyre nem üti becsületét, hanem végkép előli.“

E válasz a királyt mint villám sújtá. Mozdulatlanul, kezét a kapitány felé terjesztve, tartá a löfegyvert, melylyel őt mint boszúállás sikeres eszközével megkínálni látszék. Ajka halovány volt, szája félig nyitva, s nagy meredt szemében varázstűz égett, mely George szeméit felé lángokat lövelt. Végre az óriási löfegyver kiesett a király reszkető ke-

zeiből, úgy hogy a terem megrendült az esés tompa zajától; a kapitány oda ugrott fölemelni azt; a király székébe ült, s komor arczával mellére horgasztá fejét. Ajakainak s szemöldökének erős rángása elárulák a harozot, mely keblében dült. „Kapitány — megszólalék hosszú szünet után — hol a te lovag-osztályod?“

„Meauxban, sire.“

„Kevés mag mulva visszatérsz osztályodhoz, s te magad fogod azt Párisba vezetni. Várd be ez iránt a parancsot.“

Ezt kemény s haragos hangon mondá. A kapitány mélyen meghajtá magát. Károly az ajtó felé mutatott, s ez által tudtára adá, hogy az audientának vége van.

A kapitány szokott udvarias s tisztelkedés jeleivel hátrált az ajtó felé, midőn a király zordonan felugrott, s öt karján ragadta meg: „Legalább szájadat fogd be! Te értesz engem! George mély hajlongás közt kezét mellére fekteté. Midőn a teremből már kilépett, hallotta a királynak zordon szavát, ki vadászostorával pattantva, agarát előszólitá, mintha kedve volna ez ártatlan állatn boszútját tölteni.

George, szállásra érkezvén, következő tartalmú levelet irt az admirálhoz: „Egy valaki, ki nem szereti önt, de barátja a becsületnek, figyelmezteti, hogy vigyázzon magára s óvakodjék Guise hercegtől, s talán még egy hatalmasabbtól is. Ön élete veszélyben forog.“

E levél Coligny rettenhetetlen lelkére hatás nélkül maradt. — De nem sokára azután (ez aug. 22-kén 1572. történt) elesett az átkozott Maurevelnek egy lövése által, ki e miatt a királytól kibérlett hóhérmak nevezeték. Ez előjátéka volt a vérengző Bertalanéjnek.

pesti legényegylet.

A hazai újabb intézmények közt méltó helyet foglal a legény-egylet, vagyis a kézi mesterséget üző iparos segédek azon gyülekezete, melyben az „utile dulci“ a hasznos a kedves mulattatóval, különösen tekintettel erkölcsi s tudományos pótló-kiképzésükre, szerencsés tapasztalattal összekapcsolatuk. Az élet iskolájának nevezhetni ez egyelet, mely az életbe, a nagy világba indult fiatalokat magára az életre vagyis az élet hasznosítására előképezi. A középosztály méltó intézete ez, melynek szárnya alatt erőteljes a hazát híven s jól szolgálni képes polgárok képezetnek. A szó legnemesb értelmében a legényegylet nem egyéb mint nemzeti élet, mert a nemzetnek fiait, távol minden idegen, netalán szorító befolyástól, csupán a józan belátás s természetes, s így legépebb hajlamok behatásánál fogva egy részről valláserkölcsi tökéletességre, más részről pedig gyakorlati s hasznavehető ismeretekre vezetettnek, nagy figyelmet érdemelnek még az is, hogy a jó keresztény családot képviselvén az egyelet, a házi és hazai, nemzeti szokások és vonások gondosan megőriztetnek és gyakoroltatnak.

Pesten a kath. legényegylet már négy év óta létezik, jól felszerelt szállodával együtt a vándorló tagok számára; közelebb alakult ily legény-egylet az evang. hitfelekezetiek közt is, és mint halljuk, a hely. hitvallásnak ilynek létezésén fáradoznak. Ezeket kívül az országban van legényegylet: Ó-Budán, Pozsonyban, Temesvárt, Nagyszombat és Sopronban.

Szicíliai képek.

Mai számunkban két szicíliai tengerparti város, Marsala és Trapani rajza látható. Az előbbi az általt lett híressé, hogy Garibaldi e helyen kötött ki szabad csapatosaival máj. 11-ken; Marsala mintegy 26,000 lakosságú város, s ősidőktől fogva boráról híres, melylyel jelenleg is nagy kivitteli kereskedést üz. Mind két város csinos épületekkel bír, s tengerparti felvételüknek fogva Szicília jelentékenyebb városainak soraiba tartozik. A szinte képzőnkön látható népviseletek, különböző vidékbéli alakokat láttatnak. Ott van egy nő Calanizetta környékéről, vele szemben egy d' alieasi pásztor, egy fiatal leány s aszszony a monte di Trapani-ból, kik albaniai telepítvényesek; egy Calanizetta falusi birtokos, s egy terra-novai nő. Mind a férfiak, de különösen a nők visellete általában festői szépségű.

— e —

Trencsén vára.

Trencsén vár Kr. sz. után a II-ik vagy a IV-ik században veszi eredetét. A monda szerint Terentius, római fővezér üttötte föl e sziklás hegyen legelőször sátorát, s hogy erősebb állásba legyen, egy erős négszögű tornyot építtetett, mely még most is Terentius tornyának s római régiségnek tartatik.

Később az itt lakó tótok, a morvai nagy fejedelem Svatoptuk alattvalói voltak. Arnulf német császár véget vetendő a szláv uralkodásnak, meghíttá ellenök az akkoriban bevándorlott magyarokat, kik a várat bevették és megerősítették; de nem szerették a lakást ezen hegyes vidékben, s a tótok csak adózóik voltak, s többször rendeztek onnan a hűbérnökök ellen kirohanásokat.

Az utolsó Árpád haláláig Trencsén-vár mindig a korona sajátja volt. — Meghaltván III. András, a magyarok meghítták uralkodóul a Premislav család utolsó tagját Cseh Venczelt, a trencsényi várbán pedig Csák Péter, a híres Trencsényi Máté atyja erősítette meg magát, elfoglalván a Vág forrásától annak Dunába szakadásáig fekvő darab földet, mit fiáról Mátéről, ki később Venczel által ország nádorává, neveztetett ki, s Venczel jogait védte, Mátyus földének neveze. Csák Máté több ideig fejedelmi pompájú udvart tarta a trencsényi várbán, hol pénzt is veretett.

Trencsényi Máté halálával Venczel legerősebb támasza dől ki, s Róbert Károly, szicíliai herceg, kit a pápa is kívánt, s kinek nagyobb pártja volt, mint a már megkoronázott Bajor Ottónak, csakhamar elfoglalta az országot s a trencsényi vár is kezei közé került.

Nagy Lajos igen sokszor mulatott Trencsén-várbán, s a várat a város jövedelmeivel együtt élethosszára Bábok György, kincstárnokának ajándékozta.

Kis Károly Forgách Balázs általi megöletése után, Trencsén Mária királynővel, és Zsigmond országlása alatt mindig a királyi várt tartott, ki is később a várat Stibor erdélyi vajdának ajándékozta, s ez magát Csák Máté példájára, szinte trencsényi gróf és a Vág urának nevezte.

A kopasz Prokop és a kis Prokop vezér-

lete alatt bejött hussiták 1427-ben Trencsén-nél visszaverettek.

Albert halála után két párt küzdött Magyarhonban, egyik a királyi herceg László, másik a lengyel király Ulászló pártja. — Brandeisi Giskra Erzsébet királyné által behivatván, László jogait védelmezé. Trencsén megnyitotta II-ik Stibor halála után a cseh Giskra előtt kapuit, hű maradt Lászlóhoz Ulászló uralkodása alatt is, s a Szent-Miklós-lakozó Pankrácz (Ulászló vezére) Trencsén várbán levő Giskra alvezéreit Komroczit, Talafust és Axamithyt nem bírta legyőzni.

Ulászló Várnánli szerencsétlen eleste (1444) után László elnyerte a koronát, de Giskra nem lódozt az előbb védett fiatal királynak, s a bajnok Hunyady Jánostól bár egyszor legyőzetett is, Trencsén s több jószágai birtokában megmaradt.

De végre is kénytelen volt az ősz had-elzett vezér, a fiatal 18 éves királynak Mátyásnak engedni, s így Trencsén ismét királyi tulajdon lett. Itt jegyezte el Mátyás Poldjebard leányát, a 3 év után megholt Katalint.

Később a vár Zápolya István kezébe került. — Ez a várat úgy megszépítette, hogy még Visegrádot is föltűltulta, — márványból építtetett kápolnát, megnagyobbította a várat, s tornyokkal megerősíté, s a várbán levő fogoly törökök által, a keleti oldalon pompás kertet készíttetett. Ezen elfogott törökök között többen gazdagok voltak, s köztük egy igen szép nő is, kit Zápolya neje föltöttebb kedvelt, s kinek a foglyok között volt kedvese. Roppant váltságokat ígértek, de Zápolya leginkább a neje által kedvelt nő miatt nem akarta őket elbocsátani. Utóbb azonban megunta a sok kérelem hallgatását, és szabadságukat ígérte, ha egy kutat ásnak a sziklákban. A törökök ösztönözötve az ígértől, bár sokszor csaknem kétségbeestek munkájok sikerén, kutat ástak a sziklákban mely 76 öl mélységű s egész a Vág színeig ment le, midőn viz fakadt föl, — s így nyerték meg szabadságukat.

Itt jegyezte el Borbálat, Zápolya leányát Zsigmond lengyel király.

Midőn a Thurzó-család kihalt, a várat a Forgách-család s később az Illésházy-család nyerte el, s Illésházy István által megújítottat 1608-ban. A Bethlen Gábor által elfoglalt magyar korona itt tartott egy pár hónapig 1621-ben.

Az Illésházy-család később Dubniczba ment lakni s a várat az idők viszontagságai végkép elrontották. Jelenleg a vár az uradalommal együtt b. Sina birtoka, kinek az utolsó Illésházy által eladottat. K.

Vegyes hírek.

+ A Kisfaludy-társaság aug. 1-én tartotta választó gyűlését, melyen szavazattöbbséggel elnökke b. Föltös József, helytartó elnökke Toldy Ferencz, igazgatóvá Arany János, titoknokká Graguss Ágost, jegyzővé Tóth Kálmán választottak. Pénztárnok és ellenőr választása egyelőre elhalasztottat. A társaság bizottságot nevezett ki, melynek feladata lesz részletes tervet készíteni az újabb erővel megindítandó munkálkodásokra, e munkálkodások szellemi és anyagi biztosítására, vala-

mint a tisztviselők fizetésére nézve. Határozta egyszersmind a társaság, hogy havi üléseit ezental minden hónap utolsó csütörtökén fogja tartani; még pedig délután 3 órakor. A legközelebbi havi ülés lesz. 27-én lesz.

✦ Boka a Károly a legheveseb magyar népzeneész, néhány heti súlyos betegség után jul. 20-án Debreczenben meghalt. Elhunytá közrészvétet okozott. Boka temetése, írja a „D. Közlöny“ — bizonyosság lett arra nézve, hogy korunk az elismerés kora. Debreczen várostánácsa több díjlelendéesen kívül készpénzt adományozott a zilált vagyonállapotú egyszoros családnak. A főiskola ennekára felszólítás nélkül, sőt akadály leküzdésével, ingyen végzé föltöte az énekléseket. Debreczen minden zenésze, Bossányi karmestersége alatt egyesülve, gyászszallamokkal kísérté sírjába a kifizető zenészt, követve mintegy 10—12 ezernyi néptömegtől. ✕

Mi hír Budán?

— Balaton-Füreden e pillanatban olyan kegyetlen idő van, hogy a naptár szerint csak annyiban van kánikula, hogy az idő csakugyan kutyának való.

— Föltűnő, hogy a Balatonban roppant nagyságú halak vetik föl magukat. Ebből parasztszokásként lehetne talán valamit következtetni, talán azt, hogy eddig a csuka ette meg az apró gardát; hanem az idén a sok apró garda a csukát fogja megenni.

— A jég tegnap sok kárt tett a balaton-melléki hegyeken, holott e vidéken minden husz esztendőben csak egyszer jár a jég. Bizony, amice, savanyú lesz az idei bor, kivált annak, kire ki van szabva, hogy az idén neki kell a savanyu levét megenni.

— Beszélnek itt bizonyos fajta emberekről, kik roppant összegeket vesztettek el; de senki sem sajnálja őket, sőt örvendeznek. Denique a makkdisznó is megaprehendálja, hogy azoknak szolgáljon, kik a sunkát nem szokták megenni!

— A füredi vendégek szeretik a vadpeccsenyét, de mindig gyanakodva kérdik, hogy vajlon a föltálat vad valóban vad-e? Kár is volna a civilizációt az étlapig kiterjeszteni.

— A multkori zivatar Somlón husz mászás követ is hengerített le a magaslatról. Egy poéta barátunk most már nem szegyelelheti, ha az érmelléki földhöz vágja.

— A füredi lövöldében az idén egy ur tizenháromszor talált egymásután a feketébe. Ez az ur talán meg tudná löni azt a hirlapi kacsát, mely szerint Eszterházy herceg kép-tárát a muzeumnak adta.

— A tegnap érkezett vendégek közt egy svéd is van, előbb pedig Amerikából is jött egy. Kevés egyensúly azokért, a kik évenként Jeruzsálem ből jönnek ide.

✦ Annanapkor igen kevés tánczó volt a füredi vigalomban, mert az eső miatt sokan elmaradtak, megbetegedni pedig kevés embernek volt kedve. Bizony nagyon megjósáodtunk már, mióta a magyar ember a magorát is pénzért issza. ✕

— A mi eddig nem volt, Füreden most könyvkereskedő is van, és hihetőleg a jövő esztendőben még jobb vásárja lesz, mint az idén; mert az idén semmit sem adott el.

H I R D E T É S E K.

ELŐFIZETÉSI FÖLHIVÁS

A

„PESTI HIRNÖK“

„legolcsóbb“ politikai, magyar napilapra.

A tisztelt olvasóközönség már akkor meggyőződhetett őszinte és nem **pusztán** haszonra néző vállalkozási készségemről, midőn a „Pesti Hírnök“ alakját és tartalmát, minden árfelemelés nélkül nagyobbítottam, egyszersmind pedig azon ígéretet tevém — mit azóta lelkimeretesen be is válték — hogy a **hazafiak** érdem-soraiból egy-egy kitűnőnek képévelkedveskedem hetenkint a „Pesti Hírnök“ előfizetőinek; mely ajánlat, a mellett hogy a hazai művészet kifejtésére nem keveset tesz, oly gazdag jutalék az olvasóra nézve, hogy azon pénzzel, mit magáért a lapért fizet, szinte felér.

E kép-mellékletet azon hozzáadással ujítom meg most is, hogy az, az **arczképeken** kívül, **földabroszok, csataszínhelyek** s a körülményekhez képest egyéb becses műlapokkal fog ezután is gazdagon váltakozni.

Mi a lap beltartalmát illeti, igyekeztem azt jóra való erővel ellátni; s főtörökvesem lesz ezentúl is magamnak a jele-
sebb tehetségeket mindannyiszor lekötelezni, valahányszor arra alkalmam nyílik. Ha a magyar olvasóközönség szíves részvéte pártol, e téren magamat a jövő leghizelgőbb reményeivel kecsgettem. Főmunkatársul ezutánra is, ismert publicistánkat **TÖRTÉNI JÁNOS** urat nyertem meg, ki a journalistikai téren eddig is egy önálló helyet töltött be.

A lap szelleméről, elevensége s ama hozzászólási képesség tegyen tanúságot, mely a journalistikának a legkényesebb ügy-
ben is mindig kötelessége, ha nem egyébert, a felvilágosításra érdemes nagy tömeg utbaigazítása végett; annyival is inkább, mivel a sajtóra magára, legjobb védelmi rendszabály: a küzdés.

Ily érzülettel eltelve s egy jobb jövőnd reményteljes biztatásaitól lelkesítve, a **nemzeti becsületérzésnek** szánt s az **uralkodó közvélemény** megszilárdítására kész lapunkat a t. olvasó közönség szíves részvétebe ajánljuk.

Előfizetési feltételek:

Egész évre 14 frt. — Fél évre 7 frt. 50 kr. — Negyed évre 4 frt oszt. ért.

Gyűjtőknek hat példány után egy tiszteletpéldánnyal kedveskedünk.

Pesten, junius hóban 1860.

WERFER KÁROLY,

mint a Pesti Hírnök kiadója.

(46—1—3)

LÁNG M. PESTEN,

a nagyhid-utca, b. Sina-házban 2. sz. az angol királynő szálloda mellett, ajánlja, szintugy nagyban mint kicsinyben, legjutányosb áron szép és dús választékú.

belföldi, szász, angol és francia porcellán és wedgwood

asztali-, thea-, kávé-, esemege-edényeit, fényűzési czikkeit, pipere- vagy mosdó-
asztali díszárút, vendégülök, kávéházak, gyógyszerárak és vegyészai szeműhelye-
számára való készületeket, továbbá az általános kedvelt

bécsi kőedényt és szürke kőedényzikkéket.

Mindenféle megrendelések elfogadtatnak, s a legrövidebb idő
alatt legjutányosb árrát teljesítetnek.

Vidékre való elküldéseknél: a gondos elpakolás valamint a gyors, biztos és minél kevesebb költséggel járó helyredlítés iránt legjobban lesz intézkedve.

Jó és olcsó nőruhakelmék.

Beállván a nyár közepe, mindenféle olcsó, leszállított nyári kelmék árulá-
sát hirdetik. Ilyetén hírek nagy érdeklél is bírnak olyanok előtt, kik nyári öl-
tözekeiket még nem látták el mindennel. Részünkről nem tehetünk jobbat, mint
legjobb tapasztalásunk szerint utmutatással szolgálni e részben, mert **nem elég
régli, néhány esztendő** ruhát olcsón venni, hanem **egészen újat**
azon az áron kapni **már nagyobb előny**. Ez okból megemlítjük t. olv
miserint **Monaszterly és Kuzmik** divatesarnoka **leszállított** ára
kon adja el nyári kelméit, melyekre még ráfogni sem lehet, hogy elavultak, mi
után a kereskedés nem régi telepítése csupa új kelméket tartalmazhat.

40 3—3

WERFER KÁROLY műnyomdájában megjelent és kapható:

 Legújabb műkiadások!

Gr. Széchenyi István életnagyságú mellképe

élete végső évéből, ára 2 forint auszt. értékben.

SZÉCHENYI,

mely Ot azon alakban s helyzetben tinteti fel, midőn művészileg játszott csákányát tartva kezében, nyílt ablakán
kedves galambjait eteti, melyek az édes-kinos magyar dal epedő hangjára seregesen röptiltek oda.

Ára egy díszesen kiállított képnek 3 frt. Oszt. Ért.

PEST 1860. NYOMATOTT WERFER KÁROLYNÁL, FÖLDUNASOR, NÁKÓ-HÁZ 10. SZÁM.

 Mai számunkhoz van mellékelve: „Előfizetési felhívás! Tűz Lőrincz „Magyarország nem volt hanem lesz“ című politikai és humoristicus poemáira.“